

RAINER M. JÁNOS

*Eszterházy Károly Egyetem, Új és Jelenkori Történeti Tanszék
egyetemi tanár*

A rendszerváltás fogalma és újabb jelentései

Az előadás megkülönbözteti a *politikai átmenet* (a mai politológiában és történetírásban, sőt *tranzitológiában* oly gyakorta használatos (*political transition*) fogalmát a nagy, rendszerszintű átalakulástól (*systemic transformation*). Megpróbál rövid áttekintést adni az 1989-es változások jelentéseiről, elsősorban a nemzetközi és hazai *történetírás* 1989-képéről. Három szakaszt különít el: az elsődleges, azonnali értelmezéseket, a nyomában született első generációs történetírói termést és végül a politikai indíttatású revizionizmust. Más szóval: a liberális értelmezési keret, a liberális narratíva és az antiliberális revizionizmus szakaszait. A 20. század végéről szóló történetírás egyik alapkérdésével, hogy tudniillik miért került sor a szovjet típusú rendszer összeomlására, s hogy vajon szükségszerűségek avagy véletlenek a magyarázó tényezők, csak a rendszerváltás jelentéseinek összefüggésében szól. Zárásképpen olyan újabb történeti megközelítéseket villant fel, amelyek ugyancsak egyfajta revízióból erednek, de nincsenek közvetlen politikai, pláne hatalmi konnotációi, mint az antiliberális revizionizmusnak – ezeket egyelőre „posztliberálisnak” nevezve.